

*Prokuroria
Për Inspektimin në
Procurim e Shkollës
20.1.2024*

REPUBLIKA E SHQIPËRIE
AVOKATURA E SHTETIT
KODI POSTAL 100
DATE 24.1.2024

REPUBLIKA E SHQIPËRIE
AVOKATURA E SHTETIT
ZYRA E AVOKATIT TË PËRGJITHSHËM

Nr. 315/5 Prot.

Tiranë, më 22.1.2024

Lënda: Mbi vendimin e Gjykatës Evropiane për të Drejtat e Njeriut "Yzeiraj k. Shqipërisë" kërkesa nr. 70455/10

SHKOLLËS SË MAGJISTRATURËS

Adresa: Godina "Poli i Drejtësisë", Rruga Ana Komnena, Tiranë

Gjykata Evropiane për të Drejtat e Njeriut, në datë 11 korrik 2023 ka dalë me vendim për çështjen "Yzeiraj k. Shqipërisë" kërkesa nr. 70455/10, vendim i cili është bërë përfundimtar në po të njëjtën datë.

Çështja ka të bëjë me shkelje e së drejtës për një proces të rregullt ligjor parashikuar nga neni 6.1 i Konventës, në procedimin penal ndaj kërkuesit, në të cilin ai është dënuar me burgim të përjetshëm.

Më poshtë ju lutem, gjeni një përmbledhje të fakteve dhe konstatimeve të Gjykatës Evropiane në këtë vendim.

Faktet e çështjes

Më 3 nëntor 2004, kërkuesi u shpall fajtor nga Gjykata e Rrethit Fier për vrasjen e dy personave, të cilët ishin në një automjet, dhe lëndimin e rëndë të dy të tjerëve, si edhe për mbajtjen pa leje të armëve, duke u dënuar me burgim të përjetshëm.

Kërkuesi ankohej për shkelje të së drejtë për një proces të rregullt ligjor dhe më konkretisht për mungesën e arsytimit të përshtatshëm në vendimet e gjykatave vendase, në kundërshtimin e alibisë së kërkuesit se ai kishte qenë në Greqi midis 22 marsit dhe 1 prillit 2002, ndërsa krimi për të cilin ishte dënuar ishte kryer më 25 mars 2001.

Kërkuesi ankohej gjithashtu, për refuzimin e gjykatave vendase për të thirrur dhe marrë në pyetje një numër dëshmitarësh, që jetonin në Greqi dhe mund të jepnin shpjegime për alibinë e tij, si dhe të një eksperti mjekësor që mund të jepte shpjegime për aftësinë e dëshmitarit të vetëm okular B.D për të dhënë shpjegime mbi rrethanat e goditjes me armë, nga e cila ai vetë ishte lënduar rëndë, dhe një eksperti balistik, i cili mund të rindërtonte mekanizmin e kryerjes së krimit dhe të verifikonte deklaratën e B.D.

Konstatime lidhur me procesin

Gjykata fillimisht, vlerësoi se duhet të mbahet në konsideratë se mbrojtja e kërkuesit përqendrohej në pretendimin se ai kishte qenë në Greqi në periudhën nga data 22 mars dhe 1 prill 2002. Duke qenë se vepra penale konkrete ndodhi më 25 mars 2002, informacionet nga pasaporta e kërkuesit dhe policia e kontrollit kufitar krijonin një mbështetje të fortë për alibinë e tij. Më tej, ajo vëren se ndërkohë që gjykatat vendase kundërshtonin mocionin e kërkuesit për prova të tjera në lidhje me këtë aspekt, ato nuk arsyetonin se të dhënat për kalimin kufitar në pasaportë nuk ishin të besueshme, apo se kishte indicie se këto të dhëna ishin falsifikuar (shih paragrafin 11 të vendimit).

Mbështetur në sa më sipër, Gjykata vlerëson se gjykatat vendase e kanë kundërshtuar alibinë e kërkuesit me supozimin e vetëm se ai mund të jetë kthyer në Shqipëri me një emër tjetër, por nuk kanë shpjeguar arsyetimin e tyre dhe as nuk i janë referuar ndonjë prove për të mbështetur këtë përfundim. Në këtë mënyrë, gjykatat vendase nuk kanë ofruar arsye të përshtatshme për rrëzimin e alibisë së kërkuesit (paragrafi 14 i vendimit).

Lidhur me refuzimin e dëgjimit të dëshmitarëve të kërkuar nga ankuesi, Gjykata vëren se dëgjimi i dy dëshmitarëve gjatë procesit ishte i rëndësishëm, jo vetëm për shkak të rëndësisë së natyrës mbrojtëse të parashtrimeve që ata mund të kishin bërë, por edhe sepse provat kryesore tek të cilat u mbështetën gjykatat për shpalljen e kërkuesit fajtor – dëshmia e B.K. – rezultojnë të kenë pasur të meta për shkak të mospërputhjeve. Këto mospërputhje madhore nuk u adresuan nga gjykatat vendase, të cilat refuzuan të thërrisnin dëshmitarët shtesë dhe thjesht pranuan argumentet e prokurorisë, në dëm të një gjykimi të drejtë për kërkuesin.

Më tej, Gjykata argumenton se fakti se dy dëshmitarët kishin dhënë deklarata me shkrim nuk mund të konsiderohet i mjaftueshëm për të përjashtuar nevojën për dhënien e drejtpërdrejtë të dëshmisë nga ana e tyre për një aspekt kaq të rëndësishëm të mbrojtjes së kërkuesit, në mungesë të shpjegimeve shtesë. Pa kaluar në vlerësimin e provave, Gjykata vlerëson se kërkuesi duhej të kishte pasur mundësinë, në mbështetje të parimit të barazisë së armëve, të paraqiste pranë gjykatave vendase provat për mbrojtjen e tij që mund dhe ta kishin shfajësuar. Gjithashtu, në vendimet e gjykatave vendase nuk ka arsyetim të mjaftueshëm për rrëzimin e kërkesës së ankuesit që këta dëshmitarë të dëgjoheshin (paragrafet 15-16 të vendimit).

Në dritën e argumenteve të mësipërme, Gjykata arrin në përfundimin se duke refuzuar të dëgjonin dëshmitarët shtesë në gjykim, gjykatat vendase krijuan një avantazh të padrejtë në favor të prokurorisë, dhe për pasojë, e privuan kërkuesin nga një mundësi praktike për të kundërshtuar efektivisht akuzat ndaj tij. Gjykata gjykon se mangësitë e mësipërme nga gjykatat vendase dëmtojnë në përgjithësi procesin e rregullt ligjor për kërkuesin.

Në bazë të nenit 46 të Konventës, Palët kontraktuese duhet t'u binden vendimeve përfundimtare të Gjykatës në çdo çështje ku ato janë palë, përmes ekzekutimit të tyre nën mbikëqyrjen e Komitetit të Ministrave të Këshillit të Evropës. Një nga efektet e kësaj procedure është se në rastet kur Gjykata konstaton shkelje, shteti i paditur ka detyrimin ligjor jo vetëm për t'u paguar personave përkatës shumat e dhëna si shpërblim i drejtë, në bazë të nenit 41, por edhe për të zgjedhur masat e përgjithshme dhe/ose individuale më të përshtatshme që duhet të ndërmerren për t'i dhënë fund shkeljes së konstatuar nga Gjykata.

Në kontekst të masava individuale për të korrigjuar shkeljen, Gjykata Evropiane dhe pse nuk ka akorduar shpërblim të drejtë për kërkuesin, ka orientuar lidhur me rihapjen e procesit penal kundër, nëse kërkuesi do e kërkojë këtë gjë (§ 20 i vendimit).

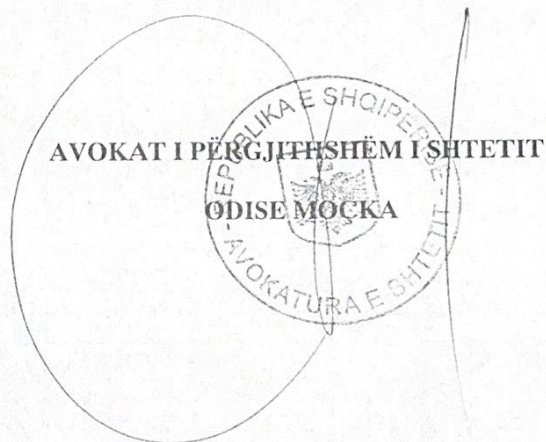
Bazuar në ligjin nr.10018, datë 13.11.2008 (ndryshuar me ligjin Nr. 86/2018), në nenin 19/2, pika 3 të tij parashikohet, se Avokatura e Shtetit përcjell pranë institucioneve, për efekt të zbatimit të njehsuar të praktikës gjyqësore, vendimet e GJEDNJ-së për Shqipërinë, në gjuhën shqipe dhe atë origjinale, pas certifikimit të përkthimit nga Ministria e Drejtësisë.

Në këtë kontekst, lutemi gjeni bashkëlidhur vendimin “Yzeiraj k. Shqipërisë”, kërkesa nr. 70455/10.

Në kuadër të nenit 46 të Konventës që parashikon detyrimin e palëve për të marrë masa individuale dhe të përgjithshme për ekzekutimin e vendimeve të GJEDNJ, lutemi të mbahet në konsideratë publikimi i vendimit në faqen zyrtare të Shkollës së Magjistraturës dhe përfshirjen e tij në kurrikulat e trajnimeve të Shkollës së Magjistraturës, lidhur me respektimin e nenit 6 të Konventës Evropiane të të Drejtave të Njeriut.

Duke ju falënderuar për bashkëpunimin,

Me konsideratë,

GJYKATA EVROPIANE E TË DREJTAVE TË NJERIUT

SEKSIONI I TRETË

ÇËSHTJA YZEIRAJ KUNDËR SHQIPËRISË

(Kërkesa nr. 70455/10)

VENDIM
STRASBURG
11 korrik 2023

Ky vendim është i formës së prerë, por mund të bëhet objekt i rishikimit redaktues.

Në çështjen Yzeiraj kundër Shqipërisë,

Gjykata Evropiane e të Drejtave të Njeriut (Seksioni i Tretë), e mbledhur si një Komitet i përbërë nga:

Georgios A. Serghides, *kryetar,*

Darian Pavli,

Oddný Mjöll Arnardóttir, *gjyqtarë,*

dhe Olga Chernishova, *zëvendëssekretare e Seksionit,*

Duke pasur në konsideratë:

kërkesën (nr. 70455/10) kundër Republikës së Shqipërisë paraqitur pranë Gjykatës, në mbështetje të nenit 34 të Konventës për Mbrojtjen e të Drejtave të Njeriut dhe Lirive Themelore (“Konventa”), më 25 nëntor 2010 nga një shtetas shqiptar, z. Pëllumb Yzeiraj, lindur në vitin 1975 dhe i mbajtur në arrest në Peqin (“kërkuesi”), i cili u përfaqësua nga z. P. Pavarini, një avokat që e ushtron ligjin në Torino;

vendimin për të njoftuar në lidhje me ankesën qeverinë shqiptare (“Qeveria”), përfaqësuar nga Agjenti i saj i asaj periudhe, znj. Alma Hicka, dhe në vijim nga z. O. Moçka, nga Avokatura e Shtetit; parashtrimet e palëve;

Pasi diskutoi me dyer të mbyllura më datë 20 qershor 2023,

Shpall vendimin e mëposhtëm, i cili u miratua në po atë datë:

LËNDA E ÇËSHTJES

1. Kërkesa ka të bëjë me pretendimin për padrejtësi në procesin penal ndaj kërkuesit, më konkretisht me mungesën e arsyeve të përshtatshme në vendimet vendase në kundërshtimin e alibisë së kërkuesit dhe me pretendimin se gjykatat vendase nuk thirrën dhe nuk morën në pyetje një sërë dëshmitarësh.

2. Më 3 nëntor 2004, kërkuesi u shpall fajtor nga Gjykata e Rrethit Fier për vrasjen e dy personave, J.I. dhe E.T., të cilët ishin në një automjet, duke lënduar rëndë dy të tjerë, B.K. dhe T.S., si edhe për mbajtjen pa leje të armëve, duke u dënuar me burgim të përjetshëm.

3. Gjatë hetimit, B.K. tha se nuk e kishte parë personin që kishte qëlluar, sepse ishte larguar nga skena. Në gjykatë, B.K. dëshmoi se e kishte parë kërkuesin të qëndronte rreth një metër e gjysmë larg nga automjeti i viktimave dhe t'i qëllonte me armë. Një oficer policie, F.M., i cili ishte i pranishëm në skenë, dëshmoi në gjykatë. Ai tha se besonte se autori i krimit kishte qëlluar me armë teksa ishte brenda në makinën e tij.

4. Kërkuesi nuk i pranoi akuzat ndaj tij duke deklaruar se në periudhën kur kishte ndodhur ngjarja ai kishte qenë në Greqi. Në gjykatë, ai paraqiti pasaportën e tij ku tregohet se kishte hyrë në Greqi

më 22 mars 2002 dhe ishte kthyer në Shqipëri më 1 prill 2002. Një gjë e tillë u konfirmua me prova nga kontrolli kufitar.

5. Gjithashtu, u konfirmua se më herët kërkuesi kishte përdorur identitete të tjera, kryesisht si Kosta Papa, lindur në vitin 1975 në Sarandë. U konstatua se dy persona të tjerë me emrin Kosta Papa kishin hyrë në Shqipëri nga Greqia më 22 mars 2002, por gjykatat vendase pranuan se asnjëri prej tyre nuk mund të kishte qenë kërkuesi, pasi ata kishin lindur në vitin 1928 dhe 1945 respektivisht.

6. Gjithashtu, gjykatat vendase hetuan nëse një person me emrin Yzeiri kishte kaluar kufirin midis Shqipërisë dhe Greqisë në periudhën përkatëse.

7. Kërkesat e kërkuesit se një sërë dëshmitarësh mund të kishin konfirmuar alibinë e tij, më konkretisht Th.P dhe S.K., të cilët jetonin në Greqi dhe më herët kishin dhënë deklarata autentike, një ekspert i mjekësisë i cili mund të jepte shpjegime për kapacitetin e dëshmitarit të vetëm okular, B.K., për të dhënë dëshmi për rrethanat e goditjes me armë ku ai ishte lënduar rëndë, dhe një ekspert balistik i cili mund të rindëronte skenën e krimit dhe të verifikonte deklaratimet e B.K., u rrëzuan me arsyen se faktet në lidhje me dënimin e kërkuesit tashmë ishin provuar me anë të provave të dhëna nga B.K. dhe dëshmitarëve të tjerë. Ndaj kërkuesit nuk ekzistonte asnjë provë materiale.

8. Dënimi i kërkuesit u la në fuqi nga Gjykata e Apelit Vlorë dhe Gjykata e Lartë më 8 mars 2008 dhe 17 shkurt 2010, respektivisht. Ankesa e tij kushtetuese u rrëzua nga Gjykata Kushtetuese më 28 tetor 2010.

VLERËSIMI I GJYKATËS

PRETENDIM PËR SHKELJE TË NENIT 6 §§ 1 DHE 3 (D) TË KONVENTËS

9. Gjykata shprehet se kjo ankesë nuk është e pambështetur në fakte sipas interpretimit të nenit 35 §3 (a) të Konventës, apo e papranueshme për shkaqe të tjera. Për këtë arsye, ajo duhet të deklarohet e pranueshme.

10. Parimet e përgjithshme në lidhje me të drejtën për të thirrur dëshmitarë për mbrojtjen janë përmbledhur në çështjen *Murtazalyeva kundër Rusisë* [DHM], nr. 36658/05, §§ 150-68, 18 dhjetor 2018, ndërsa parimet në lidhje me detyrën e gjykatave për të dhënë arsye për vendimet e tyre në çështjen *Garcia Ruiz kundër Spanjës* [DHM], nr. 30544/96, 26, GJEDNJ 1999-I. Garancitë në paragrafin 3 (d) të nenit 6 janë aspekte të posaçme për të drejtën për gjykim të drejtë, parashikuar në paragrafin 1 të kësaj dispozite, dhe sipas nenit 6 §1 përgjegjësia kryesore e Gjykatës është vlerësimi i drejtësisë së përgjithshme në procesin penal. Në këtë vlerësim, Gjykata e konsideron procesin si një të tërë (shih *Schatschascheli kundër Gjermanisë* [DHM], nr. 9154/10, §§ 100–101, GJEDNJ 2015).

11. Fillimisht, duhet të mbahet në konsideratë se mbrojtja e kërkuesit përqendrohej në pretendimin se ai kishte qenë në Greqi në periudhën nga data 22 mars dhe 1 prill 2002. Duke qenë se vepra penale konkrete ndodhi më 25 mars 2002, informacionet nga pasaporta e kërkuesit dhe policia e kontrollit kufitar krijonin një mbështetje të fortë për alibinë e tij (shih paragrafin 4 më sipër). Teksa gjykatat vendase kundërshtonin mocionin e kërkuesit për prova të tjera në lidhje me këtë aspekt, ato nuk arsyetonin se të dhënat për kalimin kufitar në pasaportë nuk ishin të besueshme, apo se kishte indicie se këto të dhëna ishin falsifikuar.

12. Gjykatat vendase nuk e pranonin pasaportën e kërkuesit si provë bindëse mbështetur në argumentin se kërkuesi kishte përdorur identitete të tjera, kryesisht atë të Kosta Papas. Edhe pse provat e paraqitura tregonin se dy persona me atë emër kishin kaluar kufirin nga Shqipëria në Greqi më 22 mars 2002, gjykatat kishin gjykuar se asnjë prej tyre nuk ishte kërkuesi (shih paragrafin 5 më sipër).

13. Në vijim, nuk ekziston asnjë shpjegim për mënyrën se si janë përpjekur gjykatat vendase për të verifikuar nëse një person me emrin Yzeiri që kishte kaluar kufirin kishte të bënte me çështjen, pasi ky nuk ishte mbiemri i kërkuesit (shih paragrafin më sipër).

14. Mbështetur në sa më sipër, Gjykata arrin në përfundimin se duket se gjykatat vendase e kanë kundërshtuar alibinë e kërkuesit me supozimin e vetëm se ai mund të jetë kthyer në Shqipëri me një emër tjetër, por nuk kanë shpjeguar arsyetimin e tyre dhe as nuk i janë referuar ndonjë prove për të mbështetur këtë përfundim. Në këtë mënyrë, gjykatat vendase nuk kanë ofruar arsye të përshtatshme për rrëzimin e alibisë së kërkuesit.

15. Në vijim, Gjykata vëren se kërkesa për të thirrur Th.P dhe S.K si dëshmitarë ishte arsyetuar mjaftueshëm dhe kishte lidhje me çështjen për shkak të vlerës dëshmuese të dëshmimeve të tyre të drejtpërdrejta në lidhje me alibinë e kërkuesit, gjë që mund të kishte përforcuar pozicionin e mbrojtjes apo edhe mund të kishte çuar në lirimin e kërkuesit. Megjithatë, vendimi i gjykatave vendase nuk shqyrtonte rëndësinë e dëshmimeve të tyre të mundshme dhe nuk ofronin mjaftueshëm arsye për vendimin për rrëzimin e kërkesës së kërkuesit që këta dëshmitarë të dëgjoheshin (shih *Murtazalijeva*, cituar më sipër, §§ 160–61, dhe krahaso me *Bregvadze kundër Gjeorgjisë* [Komiteti], nr. 49284/09, § 28, 17 janar 2019). Fakti se dy dëshmitarët kishin dhënë deklaratat e tyre autentike nuk mund të konsiderohet mjaftueshëm për të përjashtuar nevojën për dhënien e drejtpërdrejtë të dëshmisë nga ana e tyre për një aspekt aq të rëndësishëm të mbrojtjes së kërkuesit, në mungesë të shpjegimeve shtesë. Pa kaluar në vlerësimin e provave, Gjykata gjykon se kërkuesi duhej të kishte pasur mundësinë, në mbështetje të parimit të barazisë së armëve, të paraqiste pranë gjykatave vendase provat për mbrojtjen e tij që mund ta kishin shfajësuar.

16. Së fundmi, Gjykata vëren se dëgjimi i dy dëshmitarëve gjatë procesit ishte e rëndësishme jo vetëm për shkak të rëndësisë së natyrës mbrojtëse të parashtrimeve që ata mund të kishin bërë, por edhe sepse provat kryesore tek të cilat u mbështetën gjykatat për shpalljen e kërkuesit fajtor – dëshmia e B.K. – rezultojnë të kenë pasur të meta për shkak të mospërputhjeve. Më konkretisht, gjatë hetimit dëshmitari kishte thënë se kush kishte qëlluar me armë ndaj tij dhe viktimave të tjera, pasi kjo gjë nuk kishte ndodhur pas shpinës së tij, teksa ai po mbaronte punë me një tregtar të valutës në trotuar, ndërsa në gjykatë ai dëshmoi se kishte parë kërkuesin teksa qëndronte në anën tjetër të makinës së viktimës dhe qëllonte me armë ndaj tyre. Deklarata e fundit nuk përputhej me deklaratën dhënë nga oficeri i policisë F.M., i cili kishte qenë i pranishëm në skenën e të shtënave dhe kishte dëshmuar se autori i krimit kishte qëlluar nga brenda një makine tjetër (shih paragrafin 3 më sipër). Këto mospërputhje të rëndësishme nuk ishin adresuar nga gjykatat vendase, që i kishin refuzuar të gjithë dëshmitarët shtesë (shih paragrafin 7 më sipër) dhe thjesht kishin pranuar argumentet e prokurorisë, në dëm të gjykimit të drejtë në përgjithësi (krahaso me *Murtazalijeva*, cituar më sipër, § 175).

17. Mbështetur në sa më sipër, Gjykata konstaton se duke refuzuar të dëgjonin dëshmitarët shtesë në gjykim, gjykatat vendase krijuan një avantazh të padrejtë në favor të prokurorisë, dhe për pasojë, e privuan kërkuesin nga një mundësi praktike për të kundërshtuar efektivisht akuzat ndaj tij.

18. Gjykata gjykon se refuzimet e mësipërme nga gjykatat vendase dëmtonin në përgjithësi gjykimin e drejtë në procesin përkatës.

19. Për këtë arsye, është shkëlur neni 6 §§1 dhe 3 (d) i Konventës.

ZBATIMI I NENIT 41 TË KONVENTËS

20. Kërkuesi i kërkoi Gjykatës të urdhëronte qeverinë të “rimbursonte dëmshpërblimet e tij”, por nuk specifikonte ndonjë pretendim për shpërblim të drejtë apo për kostot dhe shpenzimet. Në këtë mënyrë, Gjykata thekson se një vendim në të cilin ajo konstaton një shkelje e vendos shtetin përgjegjës përpara detyrimit ligjor për ta ndërprerë shkeljen dhe për të kompensuar pasojat e saj. Duke pasur në konsideratë natyrën e ankesës së kërkuesit dhe të shkeljes së konstatuar, Gjykata gjykon se forma më e përshtatshme për korrigjim në çështjen konkrete do të ishte rihapja e procesit penal ndaj kërkuesit, nëse ai e kërkon një gjë të tillë.

PËR KËTO ARSYE, GJYKATA, NË MËNYRË UNANIME,

1. *E shpall* kërkesën të pranueshme;

2. *Gjykon* se është shkelur neni 6 §§1 dhe 3 (d) i Konventës.

Hartuar në gjuhën angleze dhe njoftuar me shkrim më datë 11 korrik 2023, sipas Rregullit 77 §§2 dhe 3 të Rregullores së Gjykatës.

Olga Chernishova
ZËVENDËSSEKRETARE

Georgios A. Serghides
KRYETAR